

HEADLINES

RADIO SHOW

TACKLING FASCINATING MODERN
CONTROVERSIES FROM
A HALACHIC PERSPECTIVE

with

DOVID LICHTENSTEIN

Should wives be submissive and subservient to their husbands?

Shiur# 345 | Oct 13th 2021

To see Dr. Sorotzkin's Article *click here*

Selected audio from our listeners

Answers to the Questions

Answers to the Question 1 *click here*

Answers to the Question 2 *click here*

Answers to the Question 3 *click here*

Answers to the Question 4 *click here*

Answers to the Question 5 *click here*

Answers to the Question 6 *click here*

Answers to the Question 7 *click here*

Answers to the Question 8 *click here*

Answers to the Question 9 *click here*

Comments on the Shiur

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Comments on the show 4 *click here*

Comments on the show 5 *click here*

Comments on the show 6 *click here*

Comments on the show 7 *click here*

Shiur Suggestions

Suggestion 1 *click here*

Suggestion 2 *click here*

Selected emails from our listeners

Comments on the Show

Hello,

I listened to your most recent shows on marriage. In a follow up message Rabbi Wasserman said that he was looking for Laura Doyle loyalists.

Well, I'm not exactly a Loyalist, neither am I a confederate.

I worked as an LCSW, graduated the Laura Doyle coach training program, spoke with Laura Doyle at a conference, and am informally teaching Laura Doyle-esk ideas in my community. I'm hoping to start a program called The Shalom Bias. Teaching women that being biased toward shalom is a good thing.

It's a shame that you threw out the baby out with the bath water in the show on the submissive wife. The women I know that practice the skills of respect and gratitude as part of her program are far from being doormats.

What happens in my opinion is that the frequency of telling our husbands what to do decreases, therefore we are seen more favorably. This creates a cycle of increased positive regard which is then reinforced.

Putting it simply our husband's like us more when we are less bossy, critical, and controlling. That's the bottom line in Laura Doyle's work.

I don't know if I'm qualified to partially support Laura Doyle on your show. I do know, that many women besides myself, have an incredible amount of hakaros hatov to her for being the shaliach to turn around their marriages.

Sincerely

Basya Gutmann

Shalom Rav Lichtenstein and Rav Wasserman,

I hope this email finds you well.

First, I would like to thank you for your excellent podcasts and sefarim. I have thoroughly enjoyed both of your written and oral contributions to Torah and klal yisrael.

In fact, just in the past month I have referred people to both of your sefarim. I recently gave a shiur about digital nezek and I cited (with attribution of course) from Rav Lichtenstein's article in Headlines Volume 1 and האינטרנט בהלכה. Also, around a month ago someone asked me if I had any mekoros regarding blowing out candles with one's breath and I referred them to Rav Wasserman's essay in הגיוני הפרשה. Thank you.

I thoroughly enjoyed the most recent podcast about "the surrendered wife." After listening to the podcast, I wanted to draw your attention to a line in the Rambam at the end of hilchos ishush perek 15 that Rabbi Leff mentioned but did not focus on.

כן צוו על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי ויהיה עליה מורא ממנו ותעשה כל מעשיה על פיו. ויהיה בעיניה כמו שר או מלך מהלכת בתאות לבו ומרחקת כל מה שישנא

It seems that even with the mutual love and respect that Rambam describes, in the end of the day if there is a dispute between them the Rambam says that the husband has the ultimate authority. The Rambam is not even mechalek between מילא and מילי דעלמא (the achronim point this out). Though this is far from the descriptions of "the surrendered wife" that I heard on your show, the fact that Rambam does describe a clear power-hierarchy in the spousal relationship seems to be an important piece of the puzzle.

A few years ago, I wrote a short article on some of the ways that this rambam is understood by contemporary rabbanim.

If you are interested and have a chance to read it, I would love to hear your thoughts

<https://www.thelehrhaus.com/scholarship/she-should-carry-out-all-her-deeds-according-to-his-directives-a-halakhah-in-a-changed-social-reality/>

Thank you and kol tuv!

your talmid,

Yosef Bronstein

Yasher Koach on the podcasts i really enjoy them! i also liked your vort about how a father/mother can see no wrong even in an eisav. we can say a similar vort by eim sisera. rashi brings midrash that kol hashkafah l'ra'ah (chutz me-matnas aniyim). if so how could it say by eim sisera "nishkefah" bad hachalon? why would she look negatively at her son? but that's exactly the point - just like matnos aniyim has the power to turn bad into good, so too does a mother have the ability to see only good in her son - which is why we blow 100 kolos on Rosh Hashanah - in the hope that our Father in Heaven will only see the good in HIs sons!

Thank you,

Just finished the episode on the internet,

lots of opinions on how to fight the evil of internet.

In those situations, I always get remembered of Dr Jordan Peterson's word on addictions :

"You don't fight addictions, you find something better to do".

My belief is that simply pointing out the bad of internet isn't enough in terms of pedagogy. We need to help children and adults to discover something they would like better to do.

It worked for me, bH.

I'm now using most of my free time for learning.

Keep up the great work

N.

Sholom R' Dovid,

A comment about the internet.

We have a חיוב to teach our kids how to swim. Not because there is water around now, but because in life coming in contact with water is likely and as a parent, we have an obligation to prepare our children to deal with water.

Of course, our חיוב comes into play when a child is old enough to learn how to swim. I do not know of a specific age by which time the parent must have already taught their kid.

I think the internet is similar. Besides being a role model for how to handle the internet, as a child grows up we teach them about how to be responsible around the pool of the internet. Like sex, depending on their context and age, and personality, we as parents want to be the ones to train them how to swim when and if they ever need to swim. And we do not want to expose them too early. (and I think the attitude of respect/kedusha (for זריג/ זרע) and the dangers or pitfalls around it makes a big difference. Framing things through the lense of torah, where we can discuss everything under the sun in the context of keshusha and through the eyes of chazal is an amazing gift/tool that we have.)

The internet is basically a danger to our דעת. and there is no apitropus for עריות.

(BTW the same goes for lots of other dangerous scenarios that life may present our kids)

All the best,

Elisha

Answers to the Questions

Riddle 1 I thought of answer to why one should self employed/ be your own boss there are psukim in mishpatim and devarim that talk about the prohibitions of not paying an employee on time אל לעשוך . חבול תחבול . if one is his own boss this prohibition doesn't not exist since you get the money for your own work and you won't ever forget about paying your employees because you will always automatically have already payed them.

Daniel Gurevich

A gutten erev Shabbos.

I would like to offer an answer to the second Riddle-of-the-Week, "why does the pasuk say that the seven years that Yaakov worked for Rachel seemed like "ימים אחדים?"

According to the באר מים חיים, Yaakov was so committed and energetic about working for Rochel, that he invested himself fully into his work each day, without thinking about yesterday or tomorrow. He worked on each day as if it was the only one that mattered. In this way, the time flew by.

According to the באר מים חיים, this is a middah of tzaddikim, and should be our intention when we say Sh'ma each day.- we should view our avodah of each day as renewed and exclusive from our past or futures.

It is easy to get fatigued when we feel burdened by our histories, or overwhelmed by our future responsibilities; but to feel renewal in our Avodah, we should emulate Yaakov and invest in each day to our fullest ability. Yaakov was motivated by his mission to that was "בוער בלבבו לעשות קישוטין לשכינה." When we feel inspired by our Avodas Hakodesh, we can view each day as a blank page full of opportunities to positively impact our relationships with ourselves, others, and כביכול; and when we're doing something meaningful, time flies by, rather than crawls.

Thank you for providing such תוכנידיק material on your podcast. Listening to your program enhances my erev shabbos.

Mrs. Nissa Levy

Yaakov knew that these seven years were necessary to prepare himself to be a founder of klal yisroel. The days flew by him, as this wasn't useless waiting rather days of constant growth as he became more and more fit for this roll.

Here are the answers to the 2 riddles this week:

1. Reb Yerucham (as Rav Moshe Shternbuch) gives an answer that Yaakov had to wait years to marry his wife to be able to have the shevotim and build klal yisroel, but yaakov didn't love rochel because of his desires but he wanted to do the rotzoin Hashem so he worked and it was like "yomim achodim" as he was focused on doing what Hashem wanted.

Rav Yeruchem goes on to explain how a person must be focused and do the rotzoin Hashem and in that way things would feel like "yomim achodim". also see the Malbim for a similar approach.

2. I think that a possible reference to a benefit of being self-employed is from this week's parsha (31,41) where Yaakov complains to Lavan that he worked for years to marry his daughters, and Yaakov complains that he cut his wages, so had yaakov been a self-employed worker he would have not had such issues regarding wages, as he controls his wage.

Shloimy Berlin

Why did the seven years seem only like a few days?

When you are waiting for something you want very much, it seems like it takes forever. But if there is something that you are worried about, like a test, or some kind of a job or some kind of a performance you must give, then there's doesn't ever seem to be enough time to prepare for it. Yaakov was preparing to build the Jewish people and just did not feel like he had enough time to do so oh, so those seven years went very quickly.

Second riddle;

זויה בעיניו כימים אחדים

Refers to the "price tag" he paid for Ruchel.-The 7 years were as if he paid just a few days. It doesn't not refer to the time passed seemed quickly as few days.

Charles Hechel

“and it was like a few days, as he (Yaakov) loved her” I didn’t look at meforshim, but a simple answer is that the ‘as a few days’ is not referring to Yaakov’s actual work, but to his perception of the deal that he struck. Because Yaakov loved Rachel, a seven year labor was a steal! He struck a great bargain.

Laboring for oneself is supported by Torah from many places. Chief among them is Chalukas Haaretz, instead of socialism – the ultimate ‘work for others’ scheme.

Continued hatzlacha,

Rabbi Avi Grossbaum

על שאלה ראשונה, הנה לפי פירשו של הרמב"ן בפסוק ל ועתה מתי אעשה אנכי גם לביתי שפירש שם (דלא כרש"י עיי"ש) וז"ל בא"ד אבל פירש מתי אעשה אנכי גם לביתי מתי אעשה אנכי גם לביתי כאשר עשיתי גם לביתך וגו', וע"ש בספורנו וז"ל ויברך ה אתך לרגלי אמנם במה שאמרת שברך ה אתך לרגלי הוא אמת בלי ספק, ועתה מאחר שהאל יתברך ברך אתך בשבילי מתי אעשה גם אני איזה מעשה מבורך מאתו לביתי כמו שעשית אתה בגללי לביתך ולא יספיק לזה השכר המורגל לרועים עכ"ל:

ועיין גם **בתועליות הרלב"ג** לאדם כשיראה שיצליחו מעשיו שישתדל שיהיו מעשיו לו, לא לזולתו, ולזה היה חושק יעקב שיהיו מעשיו לביתו בראותו טוב הצלחתו ומזה המקום נלמד שמי שיראה רע ההצלחה בעניניו ראוי שימעיט בעסקיו כדי שירחיק ממנו רוע ההצלחה כמו שאמר ישעיה חבי כמעט רגע עד יעבור זעם וז"ל התועלת העשרים ושמונה הוא במדות והוא שראוי ואמר עמוס ה לכן המשכיל בעת ההוא ידום כי עת רעה הוא עכ"ל:

וע **במהרי"ל דיסקין** שכתב וז"ל ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי עיין פירש"י וש"ח ויל"פ כמו דכתיב גבי דהע"ה שמואל ב' א' עושה לד בית פי' לשון גדולה גם כאן כך אמר לו הנה כעת שאתה אומר שאני איש מוצלח כנ"ל רוצה גם אנכי להיות איש עשיר לעצמי ולא להיות תמיד אצל אחרים ופי' גם אנכי לביתי לגדולה ועוד אפשר לומר דמזל דבי תרי שאני וע"כ אני מצליח אצלך ע"כ אני רוצה לעבוד לבדי לראות אם אצליח וק"ל:

ולאחרונה מצאתי בספר **פרדס פתחיה** (להרב הדרשן המצויין הר"ר פתחיה מנקין זצ"ל, היה משתמש ברבנות בכמה קהלות ברוסיה ואח"כ גר בפ"ת, אביו של ר משה צבי נריה ז"ל מייסד ישיבת בני עקיבה (וידועה האימרה כמדומה בשם הרב הגאון רבי זלמן סרוצקין זצ"ל על מה שנקטו לעצמם בשם בני עקיבה דהוא על רבי עקיבה קודם שנעשה ת"ח ואמר מי יתן לי ת"ח,,,,,) ומכונה אבי דור הכיפות הסרוגות) שכתב בפרשתן ז"ל ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה ויאמר אליו אתה ידעת את אשר עבדתך ואת אשר היה מקנך אתי כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך ה' אותך לרגלי ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי ויאמר מה אתן לך, (ביאור פשוט עמוק ונפלא) תשובתו של יעקב צריכה ביאור לכאורה אין בה אלא רבוי מילים ניבים ודברים ללא צורך, ואולם האיר ה' את עיני להבין כי אמנם בחכמה ותבונה רבה דבר יעקב, ואתה קורא יקר שמע נא כי

הנה בין בעלי פרנסה יש העומדים ברשות עצמם עוסקים במסחר או במלאכה ויש משרתים פועלים במלאכת אחרים בעד משכורת קבועה, טבע הענין דורש שכל אחד רוצה להיות ברשות עצמו ולא לחיות במטבע מנויה וספורה ובכל זאת יש הרבה פועלים בעד משכורת קבועה ומטבע ספורה, כאשר נתבונן נמצא כי שלש סבות לזה א) הכח (ב) המזל ג) המשפחה, הכח - המסחר דורש עבודת הגוף והמח גם יחד ואם חסר כח הוא הנהו מוכרח להשתכר לעבודה מיוחדת לפי כחו בעד משכורת קבועה לחודש, המזל - אם איננו איש מצליח את הונו הפסיד במסחר פעמים אז מוכרח הוא להשתכר לעבודת אחרים בעד משכורת קבועה ומטבע ספורה, המשפחה - אף אם בעל כח וגבורה הנהו גם איש מצליח הוא אבל עדיין הנהו רווק לא אשה ולא בנים לו מצבו בחיים אין מכריח אותו לשום רחיים בצוארו לעבוד עבודה עצמית עבודת הגוף והמח ככל אשר ידרוש ממנו המסחר או אז יסתפק במעוט בוחר הוא במשרה כבודה בעד משכורת קבועה המספקת לו די מחסורו בלי טרחה יתרה ובלי דאגה, ועל כל כאשר אמר לבן ליעקב נקבה שכרך עלי ואתנה על זה השיב לו יעקב שאין לו כל הכרח לחיות במטבע ספורה של משכורת קבועה, כי כל שלשת הסבות הנזכרות אינן אצלו בנוגע לכח אתה ידעת את עבודתי אשר עבדתיך ביום ובלילה אם כן בעל כח הנני בנוגע ומזל אתה ידעת ואת אשר היה מקנך אתי בבואי אליך כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך ה אותך לרגלי אם כן גם בעל מזל והצלחה הנני, ובנוגע למשפחה הלא אינני רווק כאז שבאתי ועתה בהיות לי ארבע נשים ושנים עשר ילדים אב למשפחה גדולה כלום יש לי חשבון לחיות במשכורת קבועה אמתי אעשה גם אנכי לביתי בכחי ובהצלחתי, כשמוע לבן את התשובה המחוכמה והנכונה של יעקב חזר מהצעת משכורת ואמר מה אתן לך ועל זה השיבו יעקב מה שהשיבו ביאור זה כפתור ופרח ברוך החונן לאדם דעת עכ"ל

על קושיא השניה הנה נתחיל להביא דברי הראשונים וז"ל **החזקוני** ויהיו בעיניו כימים אחדים דבר מועט היה בעיניו לעבור בשבילה ז' שנים מרוב חיבתו בה ואילו היה לבן שואל יותר היה יעקב עובד, ד"א לאחר שעבר היו בעיניו כימים אחדים אבל בשעת העבודה היו בעיניו כימים מרובים מתוך אהבתו אותה עכ"ל וע"ע בספורנו, וז"ל **הרד"ק** כימים

אחדים מעטים כמו שפירשנו, אמר כל כך היה אוהב אותה כי אחר שעבד בעבורה שבע שנים היה קל בעיניו כאילו עבד שבעה ימים עכ"ל:

ובספר **תפארת עוזיאל** למוחז"ק הרה"ק בעל מנורה הטהורה ועץ הדעת טוב ועוד מבני היכלא קדישא של המגיד ממעזריטש זצוק"ק ל מתרץ ביאור נפלא מתוק מדבש וזל"ק ויהי בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה דקדקו המפורשים דהא אדרבא הסברא דמי שאוהב דבר כל יום הוא גדול אצלו, ואפשר דבאמת הפי' הוא כך והיינו דכל הימים היו גדולים אצלו ובסוף שבע שנים היו הימים גדולים כ"כ אצלו כמו בתחילת שבע שנים, וזה ימים אחדים דהיינו שהיו הימים הכל בשוה וגדולים אצלו מחמת באהבתו אותה עכלה"ק ודפו"ח ושפי"ק:

ובספר **צידה לדרך** (לבעל באר שבע) כתב דבר נפלאה (והוא ע"ד תירצו של מוחז"ק) וז"ל כ ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה יש להקשות הלא אדרבה בשביל אהבתו אותה היה ראוי שיהיו בעיניו כל שעה ושעה כשנה, והנה שמעתי דאין הכי נמי קאמר שהזמן היה ארוך בעיניו כל כך כמי שמספר ומונה ימים אחדים של שבע שנים שהוא רע וקשה עליו הרבה מאד משך הזמן יותר ממי שמספר ומונה רק השנים לפי שכל שנה ושנה הוא שס"ה ימים ולכך קאמר כימים אחדים ולא אמר כשנים אחדים עכ"ל, והוא דבר נחמד, וכעי"ז מצאתי לאחרונה בספר **דברי שאול** (לבעל שאול ומשיב) ז"ל ויהי בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה, לדעתי הכוונה ע"ד מה שאמרו מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי, והענין הוא לפענ"ד דהנה דרך המשתוקק לדבר הוא מונה הימים והשבועות כמה הם והנה הוא מרגיש בהימים והשבועות והיינו שאף שהשבועות בכלל הם מעטים מהימים בפרטות בכ"ז גם השבועות המעוטים רבים בעיניו כמו הימים, והנ' מבואר במדרש שמנו לעומר בשביל שהשתוקקו לתורה מאד וספרו כדרך אשה נדה וזבה שסופרת ימי טומאתה לאמור מתי תטהרו כן היו הם מונים הימים והשבועות, והנה הרגישו בהזמן מאוד וגם השבועות היו רב ביניהם כמו הימים דלכן אנו עושין זכר ומצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי והנה גם יעקב אבינו הקדוש כאשר הבין ברוח קדשו שרחל עקרת הבית וממנה ישתל בית יוסף וישראל היו השנים אף שבכללם הם מעטים בערך הימים היו השנים כימים בעיניו באהבתו אותה ודו"ק, וזהו אומרו כימים אחדים דהיינו כל יום בפרטות נרא' דהנה המעיין בפסחים דף

ה' ימצא דימים דקרא ממעט לילות וכל מצות דיום עפ"י הרוב אינו נוהג בלילה, ולפענ"ד אף אם נימא דלילות בכלל הימים ועיין בשו"ת הרשב"א ח"ג שי' כ"ב הובא במלמ"ל פ"ח מהלכות מתנת עניים ה"א מכל מקום כאן דכתיב ימים אחדים נראה לפענ"ד דהרגיש בהזמן כאלו היו הימים בלי לילות והיה יום ארוך אשר האיש ירגיש יותר וכמו מי ששוכב באישון אפילה בלילות ארוכות מימי טבת אשר מרגיש מאד בארכה כמו כן היה נדמה ליעקב אבינו כימים אחדים היינו רק יום ארוך בלי לילה, ויהיה לשון ימים אחדים דהיינו שהיו אחדים כל הימים בלי הפסק הלילה שהיום ארוך מאד כי השינוי מהיום ללילה ניקל הניער וההרגש ודו"ק היטב עכ"ל:

וע"ע בספה"ק **באר מים חיים** שמתרץ שלשה תירוצים וז"ל תירץ השני ויהיו בעיניו כימים אחדים לפי הנזכר שירא יעקב שלא יעליל עליו לבן לומר שלא עבד כראוי ע"כ עבדהו עבודה שלימה יותר משאר פועלים כי הן נודע זמן עבודת הפועלים הוא מעת יציאת השמש על הארץ עד שקיעתה כמ"ה תזרח השמש וגו' יצא אדם לפעלו וכמחז"ל, וכן נפסקה הלכה בחו"מ אבל הוא העיד על עצמו גנובתי יום וגנובתי לילה הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני מה שאין שום פועל עושה כן, כדי שלא יהיה שום מקום להרמאי לבוא עליו ברמאותיו, ולז"א ויהיו בעיניו כימים אחדים פי' כאילו נתאחדו הימים זה בזה ונעשו יום א' ארוך כי לא היה לו מנוחה גם בלילה כשאר פועלים רק עבד תמיד בכל הז' שנים כאלו היה יום א' ממש בלי הפסק לילה ומנוחה ושינה ונעשו הימים אחדים זה בזה עכ"ל"ק:

ובחת"ס מצאתי יסוד נפלאה בעבודת השי"ת וז"ל ויהי בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה בשבחו ספר הכתוב אעפ"י שאהב אותה מאד מ"מ לא היו בעיניו כמרובות כמי שרוצה לדחוק השעה ולמהר על הדבר וכל רגע בעיניו כשנה תמימה לא כן יעקב אלא היו בעיניו כימים אחדים ולא דחק את השעה (ועיין ברלב"ג שמובא בסוף), ועיין בספר "האדם בעולמו" להבחור בן עליה ובעל השגה הרב שלמה קרלנסקי ז"ל (בהסכמת גדולי ראשי הישיבות שכולם מפליגים בשבחו בהפלגה גדולה ונדירה) עמוד שלח שכ"כ מדיליה במתק לשונו ז"ל בפרשת ויצא ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה והדבר תמוה דלכאורה כשאדם אוהב את התוצאות של עבודתו וכבר מחכה לזה ידמה בעיניו

הזמן כארוך עד למאד וכשאוהב את העבודה עצמה ויהנה ממנה רק אז תראה בעיניו כקצרה מאד, וא"כ כאן היתה העבודה צריכה להיות בעיניו כשנים רבות, ועוד דהתורה נותנת טעם שהיו ימים מועטים באהבתו אותה לכאורה אדרבה זו סברא הפוכה, אלא רואים פה יסוד גדול בדרכי העבודה דאמנם יעקב היה מעדיף שלא יצטרך לעבוד הרבה בשביל לקבל את רחל אך אם הוא יודע שלאור הנסיבות עתה הדרך לקבל את רחל - היא העבודה, אז הוא רוצה בה! ונהנה ממנה! שהרי היא המביאה לו את רחל וכבר נהפך לאוהב העבודה עצמה, וככל שתגבור אהבתו לרחל תגבור אהבתו לעבודה ולכך העבודה עברה עליו כימים אחדים, וזה לימוד גדול להולך בדרך העליה שיש מצבים שהיה מעדיף - אילו לא היו וכשעושים אותם מחמת אילוץ והרגשה של אין ברירה אז כל העבודה בעצלות ובבוקר אומרים מי יתן ערב ובערב אומרים מי יתן בוקר, אבל אם יבינו שלפי המצב העכשווי, זה מה שצריך להיות! אז ישמח בזה וירצה בזה ויעשה בגלל שהוא רוצה! וממילא יהיה בחשק ושמחה וכך יוכל להשיג עוד ועוד עכ"ל המתוק (יהא זכרו ברוך):

ובמלבי"ם כתב ז"ל שמרוב אהבתו אותה היה בעיניו בימים אחדים שחשב בדעתו שעבודת שבע שנים הם רק ימים אחדים לפי ערך יקרת רחל ששזה הרבה יותר מזה, גם יאמר שאהבתו את רחל לא היה אהבת החשק שהחושק לשנה יחשב לו כי אהב אותה מצד כשרון מעשיה לא מצד החשק עד שהשנים היו בעיניו כימים, וע"ז אמר באהבתו אותה כי אהבת החשק הוא אהבת עצמו לא אהבת הדבר אבל אהבת הטוב אוהב את הדבר לא את עצמו ועז"א באהבתו אותה שלא היתה אהבה חוזרת וע"כ היו בעיניו כימים אחדים עכ"ל והם דברים יקרים וכבר דרכו בה כמה ספרים וסופרים עיין בספה"ק שפתי צדיקים בשם האוהב ישראל זי"ע, ובלב אליהו להר"א לופיאן זצ"ל, וביסוד הדבר עיין אריכות נפלאה במשך חכמה פרשת קדושים בפסוק ואהבת לרעך כמוך ואכמ"ל:

ועוד מצאתי בזה בספר הנפלא **פרשגן** (והוא פירש וביאורים על התרגום להרב רפאל בנימין פוזן ז"ל מעיר העתיקה תובב"ה) דהתרגום פירש כימים אחדים כיומין זעירין וכתב לפי זה כימים אחדים כיומין זעירין משמעו כימים קטנים ואולם טען **נתינה לגר** (להגר"נ אדלר מלונדון) הרי זה נגד מציאות הטבע כי באהבתו אותה הנה

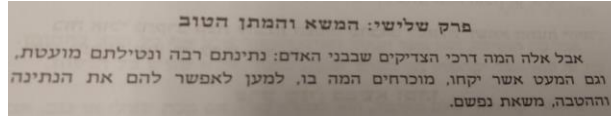
תארכנה לו השנים שמחכה עליה, לדעתו כיומין זעירין מתרץ קושי זה "ע"כ פירש כוונת הכתוב כי גם הימים הארוכים כבימי הקיץ היו קצרים וקטנים לו כאשר היתה רחל עמו בחברה ויתעלסו באהבים וימים' למעוטי לילות" ואולם נפש הגר דחה דבריו "זעיר משמש גם בהוראת מעט וכלעיל מעט מים יחד זעיר מיא וגם כאן פירוש כיומין זעירין כימים מועטים וכן פירש רש"י לעיל וישבת עמו ימים אחדים כ"ז מ"ד, והוסיף בחריפות ומה שכתב ויתעלסו באהבים וכו" כל הדברים האלה אי אפשר לשמוע והפליטה קסתו דברים שלא כהוגן על יעקב אבינו בחיר האבות הקדושים וה' יסלח לו עכ"ל, ועיין **בספה"ק אגרא דכלה** להגה"ק בעל בני יששכר שכג"כ לדייק מהתרגום וע"ד המלבי"ם כנ"ל, וכן ראיתי בהגהות על רד"ק מהדורת מוה"ק (להרב משה קמלהר ז"ל בהגאון רבי יקותאל אריה ז"ל הנודע בספריו המרובים הנפלאים) שכתב על הרד"ק שהבאתי לעיל ז"ל אונקלוס מתרגם כיומין זעירין כי רצה לתרץ הרי באהבתו אותה אדרבה השנים מתארכות ויום לשנה תחשב, אבל נגד רוב אהבתו היה שכר עבודת השנים בעיניו מעט מאד כאילו רק ימים מעטים קבל עליו לעבוד עבודה בידעו את גודל חשיבותה, פירוש דומה מפרש רש"י לאבות שבמחזור ויטרי דף רמז אמרו חכמים שיעבוד אדם את בוראו מאהבת המקום ולא מאהבת שכר המצות כדכתיב ואהבת את דכא וכו' שכל העובד את רבו מאהבה אפילו מכגיד עליו כל היום אינו דומה עליו לכלום, כדרך שמצינו ביעקב ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו ואלו העובד את רבו מיראה כשרואה שרבו מכביד עליו מניחו והולך לו עכ"ל, והוא נפלא:

ועיין עוד בספר **מהרי"ל דיסקין** שכתב בא"ד ועוד י"ל דהנה איתא בהגהת מרדכי ריש כתובות דאין להניח ארוס והארוסה קודם החתונה שיהיו ביחד זמן רב משום דנעשים שונאים זה לזה דמכירים את החסרונות זה בזה וכאשר יעיד החוש על זה, אכן בזמן קצר קודם החתונה בודאי שנשארים אוהבים זה לזה וסיפר לנו הכתוב שאף כי יעקב ה עם רחל ארוסתו ביחד זמן רב דהיינו משך שבע שנים בכל זאת ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה דהיינו שאהבתו אותה לא נשתנה במאומה בכל ימי משך הז' שנים כאילו היה אתה רק ימים אחדים כי לא מצא בה שום חסרון ח"ו כי היתה צדקנית גדולה עכ"ל, ולפ"ז מתורץ היטב:

ובספה"ק **ערוגת הבשם** כתב ז"ל ויעבד יעקב ברחל וגו והיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה, ונראה בס"ד ע"ד דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד ואמרז"ל דקאי איום כיפור יום א' שנתן להם הקב"ה משלו כאמח"ל במ"ר בפסוק ימים יצרו ולו אחד בהם דקאי ג"כ איוה"כ, וזה שאמרה תורה דכל ימים שעמל בשדוכין היה כל יום ויום בעיניו כאלו הוא יוה"כ שהוא בחינת יום אחד, וכולל עוד כמו שיוה"כ בודאי אסור להרהר וכל אדם זהיר בזה כדי שלא יבא ח"ו ליד חימום וקרי ר"ל כמו כן הי' יעקב אע"ה זהיר ברוחו וקדוש במחשבתו כל ימי השדוכין והיינו דאמר קרא ויהיו בעיניו כימים אחדים דייקא באהבתו אותה עם אהבתו אותה מכ"ז היה כימים אחדים וא"ש בס"ד עכל"ק, (והוא מוסר נפלאה האיך להתנהג בימי השידוכין וד"ל):

(ועוד זאת אציין לשונו של **הרלב"ג** בתועליתיו ז"ל התועלת הי"ח הוא במדות והוא שראוי לאדם שיקיים מה שקבל עליו לתת או לעשות לזולתו בשלמות ובלב ואע"פ שלא נהג עמו כנגדו כשורה, הלא תראה שאף על פי שנהג לבן עם יעקב ברמאות בענין רחל עבד אותו שבע שנים ולא קץ בעבודה הארוכה אבל היו בעיניו וכן עבד בלאה באמונה ובטוב לבב גם כן, כאלו היה לו מלבן שכר שלם, וכבר ידעת שזאת העבודה היתה בתכלית השלמות ממה שנזכר בזאת הפרשה עכ"ל שם אלא דבאמת הוא לשיטתו אזל בפירשו בספרו שמבאר דיעקב נשא לאה קודם עבודת שבע שנים (דלא כרש"י, והרמב"ן שהאריך דלא כן היה ע"ש ודו"ק, ואכמ"ל):

מכתב מאלו חלק א עמוד 34

רמב"ם הלכות אישות פרק טו הלכה יט - כ

וכן צוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתירה ויהיה דיבורו עמה נ בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז. וכן צוו חכמים על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי ויהיה לו עליה מורא ותעשה כל מעשיה ס על פיו ויהיה בעיניה כמו שר או מלך מהלכת בתאות לבו ומרחקת כל שישנא, וזה הוא דרך בנות ישראל ובני ישראל הקדושים הטהורים בזיווגן, ובדרכים אלו יהיה ישובן נאה ומשובח.

רש"י פרשת בראשית פרק ב פסוק יח

עזר כנגדו - זכה עזר, לא זכה כנגדו להלחם:

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נט עמוד א

ואמר רב: כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנום, שנאמר רק לא היה כאחאב וגו'. - אמר ליה רב פפא לאביי: והא אמרי אינשי: איתתך גוצא גחין ותלחוש לה! - לא קשיא, הא - במילי דעלמא, והא - במילי דביתא. לישנא אחרינא: הא - במילי דשמיא, והא - במילי דעלמא.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כז עמוד ב

אלא נוקמיה לרבי אלעזר בן עזריה, דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא. הוא חכם - דאי מקשי ליה מפרק ליה, והוא עשיר - דאי אית ליה לפלוחי לבי קיסר אף הוא אזל ופלח, והוא עשירי לעזרא - דאית ליה זכות אבות ולא מצי עניש ליה. אתו ואמרו ליה: ניחא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא? אמר להו: איזיל ואימליך באינשי ביתי. אזל ואמליך בדביתהו. אמרה ליה:

תלמוד בבלי מסכת נדה דף מה עמוד ב

מלמד שנתן הקדוש ברוך הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש.

Mrs Liss

<https://www.elishevaliss.com/post/wives-please-don-t-surrender>

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יא עמוד א

דאמר רבי יהושע בן לוי: כל מעשה בראשית בקומתן נבראו, לדעתן נבראו, לצביון נבראו. שנאמר ויכלו השמים והארץ וכל צבאם, אל תקרי צבאם אלא צביונם.

רשם שבו דרושי עילם דתחזי חלק א' דרוש ה' סיפן ה' את ר' ז' ואחלמה מב

והוא ג"כ היכל הקידש המכוון באמצע אשר הוא נושא את כולן האמור בספר יצירה פ"ד (ע"ש) בהר"מ בוטריל מ"צ צ"ס רצ הא' גאון שאמר כי הוא מקומו של עולם ע"ש) וכאשר החילו החילונית לחפש ולמלא מקום הראוי להבי"ע התבוננו וראו כי אין מקום להם למעלה כלל לא בפנים וגם לא באחוריים לא מקרוב וגם לא מרחוק ולכן ירדו כל אותן החילוניות הן החילונית דהפנים והן החילונית דהאחוריים הגה ירדו כולם למטה לגמרי מרגלי א"ק והוחשכו ע"י ירדתם עוד יותר והולילו והמליאו שם המקום להבי"ע וכמ"ס הרב צמב"ש הנז' כי נעשה המקום דהבי"ע מהארת החילונית אשר ירדו שם והגם שכל המקום הזה הרי הוא חשוך מאד באשר שהוא למטה מרגלי א"ק והאלילות לגמרי. עכ"ז הגה עשו כ"ז בצחירתם שהוא מדעתם ורלוגם. וכמ"ס הרב ובחרו להם הגמון. כי רק ע"ז יש אפשרות מעתה להוליא אה כל העציות הבי"ע כמו שהוא. והשכילו וראו כי כן הוא הראוי להם בדוקא לפי הכוונה התכליתית אשר בהתיקון האחרון ולכן נעשה כ"ז מדעתם. שהוא צנפס חפלה. והוא כמו שאמרו כל מעשה בראשית לדעתן נבראו ללציונם נבראו וכנ"ל. וזהו שאמר. ובחרו. כי עשו כ"ז בצחירתם שהוא בחפלה ורלוגם. והרי נתיישב כ"ז מעתה כל הערה א' ב' ז' הי"ב.

CAUTION: "EXTREME GIVING" IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

may distance themselves emotionally from their partner in a desperate attempt to avoid these unacceptable feelings of anger and resentment. This distancing undermines the basic foundation of relationships.

In truth, even people of great stature have to be cautious not to give to the point of resentment. The *Midrash* relates that Rav Shimon ben Gamliel lamented that although he served his father his whole life he didn't reach even one hundredth of the level of *Eisuv's* dedication to serving his father, because Rav Shimon ben Gamliel served his father in stained clothes while *Eisuv* served his father in regal clothes.

Rav Henschel Lebowitz asked: If Rav Shimon ben Gamliel was envious of this aspect of *Eisuv's avodas Hashem*, why didn't he emulate him and do the same? Rav Henschel explains that a person shouldn't blindly copy someone else's meritorious behaviors without ascertaining that it is appropriate for his own level. Rav Shimon ben Gamliel was concerned that if he served his father in regal clothes and his father got them dirty he would be inwardly angry and resentful and he would lose more than he gained by serving his father in regal clothes. *Eisuv*, in contrast, knew that he would experience it as a *zechus* to dirty his regal clothes in service of his father.¹

This drives home the point that one needs to be cautious in overextending himself in doing for others so that he doesn't end up being resentful.

Concessions [ויתורים] in marriage

Every sensible person understands that successful marriage requires concessions. It isn't possible for one spouse to always have his or her way. The impetus to be *mevater* (concede) is reinforced when the husband sees how happy he makes his wife when he gives in to her, or how he avoids conflict and discomfort by avoiding stating his wish or point of view. It certainly seems like a fool-proof prescription for a "garden of peace."

Avoidance of taking

The imperative to constantly give is often accompanied by an avoidance of taking. Let us first discuss a marriage where both spouses are reasonable people. One of them, let us say the husband, has a need or desire to be exemplary in his *middos* (character traits). He goes above

¹ בספר **חידושי הלב** (רבי חנוך הענאך לייבאוויטש, תולדות כז:טו): איתא במדרש (בראשית רבה סה, טז): "אר"ש בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש את אבא, ולא שמשתי אותו אחד ממאה ששמש עשו את אביו, אני בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בבגדים מלוכלכין, ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים, אבל עשו, בשעה שהי' משמש את אביו, לא הי' משמשו, אלא בבגדי מלכות, אמר, אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות". ותמוה, מכיוון ששיבחו רשב"ג את הנהגת עשו, הי' עליו לחקותו, ללכת בעקבותיו ולנהוג כמוהו. ברם, רואים אנו, שרשב"ג פסק כי דעת תורה היא שרק בשביל עשו נכון להתנהג ככה ולא בשבילו, מכיון שאין זה כפי מדרגתו. (והטעם יכול להיות, שאם הוא ילבש בגדי מלכות אז כאשר אביו ילכלך את בגדיו הנקיים אפשר שהוא יקפיד על אביו ויהי' בתוך עמקי ללבו שמץ של כעס ויצא שכרו בהפסדו, אבל אצל עשו, זה הי' נכון – לשמש בבגדי מלכות – כי במצוה זו של כבוד אב הי' הוא במדרגה גבוהה ביותר, ואם אביו ילכלך את בגדיו, לא יקפיד על זה, אלא ישמח, בזה שזכה ללכלך את בגדיו בעת שמושו לכבוד אביו.) מבואר כאן יסוד גדול בהנהגת האדם, שאין לאדם לדלג מדרגות ולעשות דברים שהם למעלה ממדרגתו, שלפעמים יצא שכרו בהפסדו.

CAUTION: “EXTREME GIVING” IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

and beyond in doing for his wife, while hardly ever asking for anything from her. Even if she offers to make him a coffee, for example, he says “no thank you – I can do it myself.”

This would seem to be a foundation for a wonderful relationship. However, experience has shown this to actually be a prescription for marital conflict. After an extended period of this self-sacrifice the husband will inevitably become resentful. Since feeling resentful conflicts strongly with his self-image, he does not allow himself to be aware of these feelings. Instead he will distance himself emotionally as a means of both feeling less upset and as a passive-aggressive expression of his anger. If his wife expresses anger at his emotional distancing he will be bewildered by her unhappiness since he is doing everything to be the perfect husband. This further inflames his resentment.

Rav Wolbe makes this point in the context of describing the role of a husband in a *frum* home. A husband should not run his home with perpetual concessions to his wife, says Rav Wolbe. Likewise, he should not be excessively humble in household matters, never asking for anything from his wife. Rather, he should express his preferences regarding food and other household matters. Likewise, Rav Ezriel Erlinger also emphasizes that it is “permitted” for a husband to ask his wife to do things for him, (but, of course, it needs to be within a loving relationship). Even a gentle critical comment within a loving relationship is not an inherent conflict to *shalom bayis*.¹

The Chazon Ish was disapproving of people who treated their spouses reverently and with excessive courteousness. This, he said, can indicate a cold relationship, lacking closeness.²

The imperative to know how to take

The importance of knowing how to take is discussed at length in a phenomenal *sefer* on marriage and intimacy, *Binyan HaBayis* (Rav Moshe Aharon Shuchatowitz) where he relates what he heard from Rav Shach on this topic. Rav Shach also emphasized the importance of giving in marriage. But he added that it is equally important to know how to take. He was critical of those who avoided dependency on their spouses. On the contrary! Dependency of spouses on each other is the proper Torah way.³

¹ **רבי שלמה וולבה** (הוברת הדרכה לחתנים, עמ' 5): כל אשה רוצה שבעלה יהיה "הרב בביתו", שהוא יהיה הקובע בעניני הבית, וינהיג את הבית. ותהא האשה בעלת רמה גדולה מאד בפקחות והשכלה – בכל זאת, מטבעה היא רוצה להשען על בעלה ולראותו כמנהיג בחייה ובביתה. **אין איפה לנהל את הבית בויתורים תמידיים לרצון האשה**. גם לא יהיה הגבר עניו בביתו יתר על המידה שלא לדרוש ולבקש מאומה. אדרבה, יגיד בפירוש מהו לפי טעמו ומה לא, באוכל ובסידורי הבית כולם. ובספר לדעת בארץ דרכך (ר' יהודה גרינולד, תשנ"ו, עמ' 252): **הרב עזריאל ארלנגר** אמר... הבעל רשאי לבקש מהאשה כי תבצע דברים השייכים לתפקידה... אך אמירות אלו צריכות להעשות מתוך קירבה.... עוד יש לדעת, כי אמירת דברי בקורת עדיין אינה מהווה סתירה לשלום בית, אך זאת בתנאי שיעשו מתוך יחס של קירבה....

² **קובץ אגרות קודש מהחזון איש** (איגרת א' עמ' ה') [בקשר ליחס בין איש לאשתו בשנה ראשונה]: לפעמים התיחסות בכבוד וחרדת דרך ארץ מראה חיסרון קירוב. וצריך להתחכם ביחוס יותר מקרוב מאשר יחוס מכובד לא ימצא לו מקום, ובדיחות וקלות יותר אהוב מכובד ראש של וחרדת הכבוד, וצריך להתאמץ להתנהג באופן יותר מקרוב וכיחוס יד ימין לשמאל שאינו דבר חוצוי אלא עצמי. אין לדבר בלשון נוכחות אלא בלשון נוכחי. [הובא גם במאמרי הדרכה לחתנים מהגר"ש וולבה עמ' 6, ובקונטרס "וידעת כי שלום אהלך" מהגר"ח פרידלנדר, עמ' יח-יט].

³ **בספר בנין הבית** (הרב משה אהרון שוחוטוביץ, תשע:): עמ' 175 מביא בשם **מרן הרב שך**: כאשר חתן בשנה ראשונה מביא חברותא לבית ללמוד סדר שלישי, וצריך כוס קפה לפני הלימוד. הדרך הנכונה היא דוקא לבקש מאשתו שתכין, ולא להכין לבד. זהו חלקה במערכת וזה התפקיד. [Available in English – “The Living Marriage,” Rabbi Moshe Shuchatowitz]

CAUTION: "EXTREME GIVING" IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

Rabbi Shuchatowitz describes a Kollel couple who were married for a few months and the husband now wants a *get*. He was very angry that his wife always made him chocolate cake even though he does not like chocolate cake. After discussing it with each of the couple it turned out that the wife was sure that her husband liked chocolate cake because when they visited her grandmother as a *chosson* and *kallah*, the grandmother served chocolate cake, and the *chosson* politely praised the cake profusely.

Rabbi Shuchatowitz asked the husband why he did not tell his wife that he does not like chocolate cake. The husband was highly offended. "Have I stooped to such a low level that I have to discuss cake with my wife!?" (The author notes ironically: He is willing to get divorced over chocolate cake, but not to discuss cake with his wife, *chas v'shalom*).¹

Rav Dessler's comments on being a taker

Rabbi Shuchatowitz, citing the *mashgiach*, Rav Dov Yoffe, decries the common mistaken assumption that *sholom bayis* is dependent on the *midah* of *chesed*. There is no source for this in Chazal or *rishonim*, he insists. The problem with this approach is that when we deal with *chesed* the giver feels superior and the recipient feels shame and inferiority. This induces emotional separation between the couple. The husband will experience his wife as a burden, a needy *nebech* that Hashem obligated him to care for. The wife, for her part, is not likely to want to be a wife who is a recipient of her *baal chessed* husband. In truth a person should care for his wife because she's part of him. This is possible even for most people who are not such great *baalei chasodim*.²

Similarly, Rabbi Shuchatowitz asserts that a mistaken belief has taken root in our community that the basis of love is the desire to give. (This plays a role in encouraging "extreme giving.") He states that there is no source for this in Chazal or in the *rishonim* or early *achronim*. This error is based on a mistaken belief that a sense of self is the root of all evil - so love must

שלה, ולא צריך לגזול ממנה את חלקה. לא רוצים תלות?! אדרבא! התלות המוחלטת של בעל ואשתו זה הצורה הנכונה על פי התורה. [ראה גם בספר אורחות הבית (מרן הרב שך): עמ' קלה: לדעת לתת - זה חשוב מאוד - ... אולם לא פחות חשוב - לדעת לקבל!]

For many years developmental psychology described the transition to adulthood in terms of a rejection of the need for others and the ability to define the self and act independently. In clinical circles, dependency unfortunately became associated with a host of dysfunctional behaviors... Labels such as enmeshment, codependency, and lack of individuation were, and still are, used to describe any number of behaviors in clinical practice. In fact, attachment theory posits that human beings define themselves *with* others, not *from* others, and that the denial of the need for supportive connection with such others is an impediment to growth and adaptation, rather than a strength. A key contribution of attachment theory is the concept that a secure base with others enhances a strong self of self, self-efficacy, and resilience to stress (*Attachment Theory in Practice*, Susan M. Johnson, 2019, Pg. 13).

¹ בנין הבית עמ' 173-174.

² ספר בנין הבית (ר' משה אהרן שוחוטוביץ, עמ' 139-141): הגאון הצדיק רב דב יפה שליט"א ... אמר לי... חייבים לעקור טעות זו מהשורש. אין שום מקור לא בחז"ל ולא בראשונים ששלום בית תלוי על מידת החסד... החיסרון בתפיסה זו הוא שכאשר מתעסקים עם חסד יש בושה מצד המקבל... נמצא [שהחסד] גורם לפירוד. הנותן נמצא למעלה והמקבל נמצא למטה, והוא מתבייש. יש כאן סוג השפעה שעדיף שלא יהיה יותר מדי קשר ביניהם, פירוד מוחלט. אם אדם ניגש כך לסוגיית הנישואין הוא יראה באישה מטרד, סוג של נזקק שהקב"ה מבקש מעמנו שנעשה חסד עם עולבו זו. בטוחני שאף אחת בעולם לא תרצה להיות אשתו של "בעל חסד" זה. אין כאן שלום בית ואחדות, אלא פירוד. אך האמת היא שלא מבקשים כאן חסדים אלא אהבה, ואהבה היא אחדות. כאשר אמה קמה באמצע הלילה להאכיל את התינוק ... האם יש כאן סוגיות חסד? ... והטעות זועקת, לא נדרשת כאן מידת החסד, אל מידת היחס. האשה היא חלק ממנו עצם מעצמו היא מתחברת אליו להיות חלק ממנו. ולכן אין דבר יותר טבעי מאשר לאהוב את אשתו למרות שהוא לא מושלם במידת החסד.

CAUTION: "EXTREME GIVING" IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

require not thinking about the self and only wanting to please the other. This idea is foreign to Yiddishkeit. There is a bad self-centeredness and there is a healthy caring for the self. In fact, our love for others is based on our love for ourselves - ואהבת לרעך כמוך. The foundation for love is on a higher level than the foundation for *chesed*. It may be true that love induces a desire to give and giving may promote love, but love is more elevated and deeper... Love according to the Torah is the desire to connect to something that belongs to me but is currently separate from me.^{1, 2}

Rabbi Shuchatowitz cites Rav Dessler's oft quoted comment that "the day a couple starts making requests of each other, that is the beginning of the end of their happiness."

The author asserts that it is a mistake to understand this literally. It is true that great Tzadikim avoid asking favors from others. Doing for one's self, in contrast, is certainly not a problem [and his wife is like himself]. Rav Dessler's objection, explains the author, is only where one asks for unnecessary things because one enjoys taking advantage of others.³

The author relates an extreme example of a newly married young man who was determined to be the best husband ever. He did not let his wife do anything for him. He did allow some exceptions – e.g. he let her iron his shirts, but he would not allow her to wash his dirty laundry. He kept his laundry separate and he would wash it himself. This is a prescription for disaster. Besides the resentment that inevitably builds up, there is also the inability of a close relationship developing when he is keeping his wife at arm's length.

Likewise, Rav Michel Yehuda Lefkowitz was consulted by parents of a girl who was thinking of marrying a *bochur* who was a big *masmid* even though she was not so happy with his personality. He advised the parents: "If she feels she would be sacrificing her happiness by

¹ ספר בנין הבית (ר' משה אהרן שוחוטוביץ עמ' 153-154): מהי אהבה? - גם בדבר זה נכנסה טעות לבית המדרש. אין לטעות זו שום מקור לא בדברי חז"ל ולא בדברי הראשונים והאחרונים (זולתי בספרי האחרונים בני דורנו שם מופיעה טעות זו, והם המקור לדברים). מה היא אהבה? - רצון לתת. שורש טעות זו נעוץ בבלבול בסיסי הקיים במושג האנוכיות. אנשים סבורים ששורש הרע הוא 'אני'. על כן אהבה היא כנראה לא לחשוב על עצמי, אלא רצון לתת לשני. דברים אלו בבסיסם לקוחים מפילוסופיה רומאית האומרת שכשאתם דואג לעצמו זה רע, וכשדואג לאחרים זה טוב. אין לתפיסה זו שום שורש בתורה! צריך לדעת שכמו שיש אנוכיות הרע, כך יש אנוכיות הטוב. זהו שאמרה תורה: "ואהבת לרעך - כמוך!!!". כשם שהנך אוהב את עצמך, כן תאהב את רעך. לכשתמצי לומר, יש כאן מ"ע מן התורה שאדם יאהב את עצמו. שורש האהבה גבוה משורש החסד של הרצון לתת. יתכן שאהבה מולידה רצון לתת ונתינה מולידה אהבה, אך עצם שורש האהבה הוא גבוה ופנימי יותר.... אלא מה היא אהבה עפ"י התורה? אהבה היא רצון להתחבר! רצון להתחבר לדבר ששייך אלי ונמצא חוץ ממני.

² וכן כתב רבי שמעון שקופ בהקדמתו לספר "שערי יושר": והנה אם בהשקפה ראשונה רגשי אהבת עצמו ואהבת זולתו הם כצרות זו לזו, אבל עלינו להשתדל להעמיק בזה ולמצוא הסגולה המאחדת אותם, אחרי כי שניהם דורש ה' מאיתנו וסגולה זו היא, שיתברר ויתאמת אצל האדם איכותו של ה'אני" שלו כי בזה יומד מעלת האדם לפי מדרגתו. האיש הגס והשפל כל "אני" שלו מצומצם רק בחמרו ובגופו, למעלה ממנו מי שמרגיש ש"אני" שלו גם בני ביתו ומשפחתו, והאיש ההולך עפ"י דרכי התורה ה"אני" שלו כולל את כל עם ישראל.

³ ספר בנין הבית (עמ' 174): ישנם כאלה שלמדו את דברי הרב דסלר: "ביום שתתחילו לבקש זה מזה אז האושר מכם והאלה", כפשוטם. וזהו טעות, בסוגיית אדם לחברו מי שנמצא בדרגה גבוהה שונא מתנות ולא מבקש חסדים מאף אחד. אך בסוגיית אדם לעצמו אין שום חיסרון להעזר בעצמו. הדרך הנכונה היא, שכאשר אדם צריך לענג את השבת ולאכול מזונות לכבוד שבת קודש, עליו לבקש את העווגה האהובה עליו. מותר לבקש בפה מלא, אני רוצה עוגת קרם! שהרי רוח הקודש עדיין אין לה. ומה שהרב דסלר התכוון, זהו בזמן שאין צורך אמיתי אלא שאחד רוצה לנצל את השני, זהו ודאי דבר לא טוב.

הערה: המחבר מצטט את הרב דסלר כך: "ביום שתתחילו לבקש זה מזה..." אך שם במקור (מכתב מאליהו ח"א עמ' 39) כתוב: "ודעו אשר ברגע שתתחילו לדרוש דרישות זה מזה, הנה כבר אשרכם מכם והלאה". [הדגש במקור]

CAUTION: “EXTREME GIVING” IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

marrying this *bochur*, but is willing to do so for the sake of his Torah, she should not go ahead with it. About this, the Chazon Ish commented, ‘we are not looking for *korbonos!*’¹

Extreme situations

There are extreme situations where one of the spouses, let us say the wife, is very emotionally needy, unreasonably demanding and critical. The husband, especially if he has an excessive need (because of his own developmental history) to be a “people pleaser”, will bend over backwards to keep her happy, no matter how unreasonable her demands are. When these attempts inevitably fail to satisfy his wife, he will blame himself for her unhappiness and he will redouble his efforts. When he eventually realizes that no matter how hard he tries to please her, she will still be angry with him, he will simmer with resentment.

There is an amazing explanation from the Steipler that highlights the danger of overdoing *chesed* for someone who is extremely needy with feelings of entitlement, since it will lead to resentment.

The *gemora* in Shabbos (קלג:) says in the name of R' Elazar: כל אדם שאין בו דעת אסור לרהם עליו... - it is prohibited to have mercy for someone who has no sense (or insight)... This requires an explanation, says the Steipler. After all, we are required to show mercy even to animals, so we should certainly be required to do so for a person with limited intelligence!! To clarify this perplexing *chazal*, the Steipler explains that the *gemora* is not referring to someone with limited intelligence, such as a child or the like. Certainly, it is a great mitzvah to help such people in any way possible. Rather, it is referring to someone with an inflated ego and a sense of entitlement who doesn't have the sense to feel and show appreciation to those who help him. Rather he exhibits contempt and derision to those benefactors. He sees it as a weakness on their part and he imagines that he is doing them a great favor for allowing them to serve him. He happily adds them to his list of those obligated to be of service to him.

The Steipler notes that *chazal* do not say that one is simply not obligated (פטור) to help such a person. Rather it is prohibited (אסור) to do so! This is because of the following anticipated outcome of helping such a person. (1) It reinforces his sense of entitlement. (2) The recipient will not feel or express gratitude to his benefactor thus encouraging bad *middos*. (3) In order to justify his lack of appreciation the recipient will complain that his benefactor isn't doing enough for him, he came at an inconvenient time, the benefactor offered him a job not important enough for his exalted status etc. as is familiar to those experienced in this area. This encourages terrible *middos*. (4) This behavior will cause the benefactor to feel great resentment toward the recipient. Instead of creating feelings of love that should result from acts of *chesed*, it results in resentment and hate! (5) Finally, as is usual in these cases, when the benefactor becomes reluctant to continue helping this ungrateful person, and so perhaps gives him less than before, the recipient

¹ *The Heart of a Nation* p. 308

CAUTION: "EXTREME GIVING" IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

becomes furious, as if the benefactor robbed him! So the result of showing mercy to such a person results in intense hate on both sides. This is why *chazal* say this is forbidden. And perhaps this is the torment *chazal* are referring to in the quote above.¹

Some people have claimed that pleasing a wife at any cost, no matter how unreasonable her demands is the Torah way and eventually leads to a happy marriage. In fact, someone wrote a *sefer* years ago extolling this approach from what he claimed was both a Torah and a psychological perspective.² In response, Rav Menashe Klein wrote a lengthy *teshuva* harshly criticizing this approach. He cites numerous Torah sources proving that the Torah does not want a person to permit his spouse to mistreat him with impunity. Likewise, he asserts that common sense dictates that this will not lead to a "garden of peace".³

Open communication and assertiveness

The health and well-being of a relationship is dependent on open communication. Many people find this challenging because this often causes friction in the short-term. This is especially so when the spouse is particularly sensitive and needy, but it is true in all relationships.

Buying short-term peace by avoiding unpleasant communication comes with a tremendously high long-term price. The need to avoid conflict at all costs is more common by those who grew up in high-conflict families. Conflict at any level re-traumatizes them. They often also have an unhealthy need to please others further feeding the reluctance to communicate

¹ (בשלה טו"ב) זה א-לי ואנוהו - שבת קלג: - הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום אף אתה חנון ורחום. **הסטייפלר** ב"ברכת פרץ": אמרו חז"ל שבת קלג: - זה א-לי ואנוהו, הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום אף אתה חנון ורחום. ובגמרא סנהדרין צ"ב. אמר ר' אלעזר כל אדם שאין בו דעת אסור לרחם עליו... ואמר ר' אלעזר כל הנותן פתו למי שאין בו דעה יסורין באין עליו... והדברים צריכים ביאור גדול שהרי אפילו על בהמה ושאר בע"ח מצוה לרחם... וכש"כ על אדם שאין לו דעת... ונראה בזה... דודאי מי שאין בו דעת כלל לא לטובה ולא לרעה וכגון ילד וכיו"ב מצוה גדולה להטיב עמו ולרחם עליו בכל מה שהוא צריך, אבל הגמרא מדברת כאן במי שאין בו דעת ורגש להכיר טובה למטיבים עמו ולהכניע מפניהם, אבל יודע לבעוט בגאוה ובזו על המרחמים עליו ומביט עליהם כעל נחות דרגא הנכנעים לפני מעלתו, ותחת להכיר ביקרת לבבם של המרחמים עליו ובמעלת נדיבותם, הוא חושב בדמיונו שכ"ז הוא חולשה מצד מרחמיו שהם כמוכרחים להטיב עמו וכי לכבוד הוא להם להיות בתומכיו ובדמיונו מצוייר כאילו זה מגיע לו באמת וכמעט שקובע בלבו שהוא עושה טובה עמהן במה שהוא נאות לקבל מהן, והוא מתברך בלבבו לאמר הנה נפל לידו בר נש שאפשר למצוץ ממנו, וכבר הוא אצלו בהרשימה של משועבדיו. והתוצאות מהרחמנות על שכזה המה רעות רבות. א' שמחזקים את גאותו של זה ובפרט שיתגאה בלבו על מטיביו, ב' שהלה אינו מכיר טובה כלל וזהו מדה רעה מאד וכמשי"ת בעה"י הג' שבכדי להראות שהוא איננו נכנע כלל להכיר טובה, הוא אדרבא משלם רעה תחת טובה ומעמיד פנים כאילו הוא נפגע מהם, וכאילו הדריכו את מנוחתו, וכידוע ליודעים. וזהו מדה מנוולת מאד. והד' שבהתנהגות כזו, הרי הוא מעורר קפידה גדולה אצל מטיביו, ונמצאו באים לידי שנאה תחת אהבה שהיתה ראוי' לבא ע"י מדת ההסבה. והה' שכפי הרגיל האדם הלזוה מוסיף ודורש בתוקף שיחזרו ויתנו לו ורוצה שיתנו לו דוקא כאשר בתחילה, וכפי הרגיל גם בפעם השני מרחמים עליו קצת אבל לא כאשר בתחילה והלזוה מתקצף כאילו גדלוהו כו', וסוף סוף שדורש וחוזר ודורש עד שמסתלקין ממנו לגמרי והלזוה נעשה שונא גמור למטיביו, וכ"ז בא ע"י שרחמו על מי שאין בו דעה להכיר טובה, ולכן אחז"ל שאסור לרחם על כיו"ב כי תוצאותיו הם צרות רבות ורעות וכשנ"ת. ואפשר דזהו נמי מה שאמר דיסורין באין עליו [על המרחם למי שאין בו דעה] דהיינו יסורין של שילום רעה תחת טובה, ושל קטנות ושנאה כבושה וכנ"ל.

² The author of that *sefer* was subsequently charged with practicing medicine without a license.

³ ראה בשו"ת משנה הלכות מאת **רבי מנשה קליין** (ח"ט סי' שיא): ושם בא"ד: הרי הוא נגד ההגיון ונגד השכל האנושי הנארמאלי ושום אדם בר דעת עם שכל הישר איש או אשה לא יאמינו שהקב"ה ברא את האשה שתשב בקתורה כל ימיה וברא את האיש לשרתה ולעבדה ולכבדה וליקרה ולשמחה ולעשות כל חפצה כל ימי חייה בכל עת ובכל שעה ולא יסיח דעתו ממנה הן בדיבור והן במעשה ואפילו כל מה שתעשה לנגדו לצערו ולבזותו ולמשול עליו יקבל על עצמו הכנעה יתירה ולא ימרוד ח"ו בה להגיד לה ולצער בה במה שיגיד לה דעתו, חס מלהזכיר וכל אדם יודע שלא זו הדרך ישכון בו אור... ולא בכל עת שיראה אשתו מושלת עליו ויותר ויותר יכניע וישפיל עצמו תחתיה ויבטל מלימוד התורה ומכל מעשיו, ולא ירבה לו רעים ולא ילך אליהם, בקיצור יהיה עבד עבדים.

CAUTION: "EXTREME GIVING" IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

openly. This is especially common by those who were "peace-keepers" in their families of origin.

The Alter from Kelm attributes Haman's insistence of serving everyone in Achashveros' party according to their wishes (כרצון איש ואיש) to his unhealthy need to please everyone. Mordechai, in contrast, accepted the fact that it is impossible to please everyone and, in fact, some members of Sanhedrin distanced themselves from him because they were critical of his involvement in politics (רצוי לרוב אחיו).¹

Letting someone act abusively toward you as a means of appeasing him or her always backfires. There are numerous sources in Chazal that when you are upset at someone, it is important to discuss it openly in order to resolve the issue. Sweeping the anger under the rug is not the Torah way.

The Netziv discusses this issue in his discussion on the *posuk* in Kedoshim: לא תשנא את אהיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. Elaborating on the Ramban, he explains that if you feel someone wronged you don't keep this hate in your heart. Rather הוכח תוכיח – from the word *vikuach* - ויכוח (argument, discussion, debate, dispute). [This is obviously referring to a civil argument – not a fight]. This gives the other person an opportunity to explain his action, showing that it was a misunderstanding, or perhaps he will apologize. This can result in the issue being resolved rather than causing simmering anger and hate. The Netziv cites the Midrash that drives this point home by proclaiming that "any love that does not include *tochacha* is not truly love," "any peace that does not include *tochacha* is not truly peace."²

This advice is all the more necessary for the husband-wife relationship where true love and peace is so vitally necessary. In fact, Chazal have little pity for the misery suffered by someone who is so desperate to avoid conflict with his wife that he ends up with a controlling

¹ (אסתר א:ח) לעשות כרצון איש ואיש: מגילה יב. - כרצון איש ואיש: כרצון מרדכי והמן. הרב ישראל רייזמן - (ע"פ ספר מנותר קנקנים בשם הסבא מקלם): המן היה כ"כ חסר ביטחון שהוא נזקק נואשות לאהבת כולם. אסתר רבה (פרשה ב): "לעשות כרצון איש ואיש, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני איני יוצא מידי בריותי ואתה מבקש לעשות כרצון איש ואיש, בנוהג שבעולם שני בני אדם מבקשים לישא אשה אחת יכולה היא להנשא לשניהם אלא או לזה או לזה... "דהיינו, הקב"ה אומר שמנהיג אינו יכול לספק את רצון כולם ולכן הוא צריך לשאוף לעשות מה שהאמת מחייבת. וכך רואים אצל מרדכי: (אסתר י:ג) כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו: רש"י: לרוב אחיו - ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין לפי שנעשה קרוב למלכות והיה בטל מתלמודו: [וכן באבן עזרא: ורצוי לרוב אחיו: כי אין יכולת באדם לרצות הכל בעבור קנאת האחים].

² ובספר העמק דבר לנצי"ב (ויקרא יט:יז) לא תשנא וגו'. לפי הפשט אזהרות שבזה המקרא קשורים זה בזה וכמשי"כ הרמב"ן ז"ל שלא ינטור אשם בלב אלא יתוכח עמו אז ולא תשא עליו חטא. כי קרוב שיצדיק עצמו ויוכח שלא כמו שמדמה או להיפך יבקש מחילה. ובב"ר פרשת וירא א"י והוכיח אברהם את אבימלך כל אהבה שאין עמה תוכחה אינה אהבה.... [ע"כ] [בראשית רבה ג, ג] והוכיח אברהם את אבימלך וגו' אמר רבי יוסי בר חנינא: התוכחה מביאה לידי אהבה, שנאמר (משלי ט): הוכח לחכם ויאהבך. היא דעתיה דרבי יוסי בר חנינא דאמר: כל אהבה שאין עמה תוכחה, אינה אהבה. אמר ריש לקיש: תוכחה מביאה לידי שלום, והוכיח אברהם את אבימלך, היא דעתיה, דאמר: כל שלום שאין עמו תוכחה, אינו שלום.]

וראה גם בספר גבעת שאול (רבי שאול בראך, סי' רמ') לכן אמר הגני נתן לו את בריתי שלום (פנחס כה:יב): מקשים הא אמרו [גיטין ח:ט] כוהנים קפדנין הן דכתיב [הושע ד:ד] ועמך כמריבי כהן? וי"ל דכתיב לא תשנא את אהיך בלבבך: ואדרבה אם חושב שחבירו עשה לו רעה ידבר עמו ויוכיחו למה עשית כן. והרבה פעמים מתנצל חבירו ורואה שטעה בו שחבירו לא ביקש רעתו. וגם אם באמת עשה לו רעה יתחרט בו ויפייסנו עד שעושים שלום. אבל אם נוטר שנאה בלבו ואינו מוכיחו, לעולם לא יעשו שלום. ואתי שפיר שעל ידי זה שהם מריבים כדכתיב ועמך כמריבי כהן על ידי זה באים לשלום ואין כאן סתירה.

CAUTION: “EXTREME GIVING” IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

wife. Chazal considers this as a problem the person brought on himself and he has only himself to blame.¹

Love and assertiveness: a two-pronged approach

A husband will often emotionally detach from his harsh and overly critical wife as a means of avoiding anger and conflict. This only induces more anger in the wife who feels emotionally abandoned. The husband may have grown up in a home where emotional needs were not recognized and/or did not play a central role in family life. The focus was on behavior and not on feelings (“human doings” rather than “human beings”). The husband, whose behavior is exemplary, will be perplexed why his wife is angry – after all, he is **doing** everything right. His wife may be wondering the same thing since she may also find it difficult to identify the husband’s emotional distancing as the source of her pain.

When working with such a husband in therapy, I find it important for the husband to understand clearly the historical reasons why this is so challenging for him and his wife.² Likewise he needs to be helped to clearly see the destructive pattern of his reaction to his spouse’s unreasonable behavior.

Many people perceive the issue of defending themselves in a binary fashion. They either passively accept being the target of unreasonable criticism, insult and abuse or they lash out aggressively. In fact, these two reactions often come together. First the person reacts passively for a while. While on the surface he seems passive, underneath he is boiling with resentment. When he can’t take it anymore, he blows up. He will speak and act aggressively rather than assertively. He will even angrily bring up complaints about issues he truly made peace with previously.³ He is much worse off than he was previously, because his wife can now focus on his inappropriate reactions rather than on his legitimate grievances. This will make him all the more convinced that his only option is to intensify his passivity – until the next outburst.

¹ **גמרא** ביצה לב ע"ב: ג' חיייה אינם חיים ... ומי שאשתו מושלת עליו. **גמרא** ב"מ עה: שלושה צועקין (מהד' מסורה – בב"ד על דברים שעושים כנגדם) ואינן נענין (... שהרי הם הביאו את הצרה על עצמם) ואלו הם... ומי שאשתו מושלת עליו (הוא גרם בזה רעה לעצמו להשליט אותה עליו ...)

ובדומה לזה בגמ' פסחים ק"ג ע"ב: תנו רבנן: שלושה חיייהם אינן חיים: הרחמנים הרתחנים ואניני הדעת. **רשב"ם**: הרחמנים: יותר מדאי והני שלושה מילי דבר התדיר בהן כל שעה וכיון דהוא מקפיד עליהן אין חיו חיים שאין לו מנוחה. **מהרש"א**: פירוש רשב"ם יותר מדאי כו' דודאי מדה הרחמנות הוא ממדות הטובות, אלא ביותר מדאי קאמר וכן הרתחנים מצינו בתלמיד חכם דאורייתא מרתחא כו' וכן אניני דעת דודאי דיש לאדם להקפיד בדבר המאוס ... אלא ביותר מדאי קאמר.

² Some therapists feel that this step is unnecessary. The goal should be to fix the problem. Why is it important to understand what happened in the person’s early years that created this challenge? But I find that without this knowledge the person’s self-esteem is undermined by harsh self-criticism. “Why am I so sensitive?” “Why am I so unreasonable?”! “Why can’t I have reasonable reactions like everyone else?” Even worse, in order to avoid this self-flagellation, the person will stubbornly deny that he over-reacted even if he clearly did. By understanding his over-sensitivity as being the result of being constantly criticized, for example, he will more easily tolerate being honest about his reactions and thus will be more able to work on overcoming these difficulties.

³ **מכתב מאליהו** (ח"ה עמ' 107): ... אם אדם כובש את הקפדתו על איזה דבר בתחלה, מכל מקום כשמקפיד אח"כ על דבר אחר שוב חוזרת וניעורת כל ההקפדות הקלות שכבר בתחלה.

CAUTION: "EXTREME GIVING" IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

In order to repair the damage to the relationship and to create a new dynamic that will avoid these issues in the future, I encourage the husband to reverse course. He needs to be more loving and emotionally attentive to his wife while, at the same time, responding more assertively (not aggressively) to unreasonable demands and criticism. This will actually allow him to be kinder and nicer without feeling resentful.¹

In explaining the Rambam's approach to working on the *middah* of anger, Rav Dessler provides us with a profound insight in the meaning of a balanced approach to *middos*. The Rambam famously instructs us to take the golden mean in all *middos*. For someone whose *middos* are corrupt, however, the Rambam recommends adopting first extreme passivity until he breaks his *middah* of anger and only then embracing the golden mean. The reason for this, explains Rav Dessler, is because the golden mean of anger [i.e., assertiveness] is not toned down (or 50%) of rage and aggression. Rather it comes from a completely different source. It's not reflective of feelings of entitlement, inadequacy or the like as rage and aggression are. Rather an assertive person gets angry when someone wrongs him in a significant manner and the goal is to protect his legitimate rights. If a person has rage issues and he aims for the golden mean, it will be 50 percent of rage and not assertiveness. Therefore, the Rambam says he needs to first resolve his rage issues and only then can he aim for the golden mean of assertiveness.²

The challenge of identifying what is reasonable

For people who were themselves subjected to unreasonable demands and criticism growing up, reasonableness was never a prerequisite for criticism. If both spouses have this type of early history then it is particularly challenging. The criticizer won't feel bound by reasonableness while the criticized won't be able to distinguish between reasonable expectations that need to be seriously addressed and unreasonable demands or criticism that need to be

¹ In marriages with these issues, marriage counseling is usually indicated, often in conjunction with individual psychotherapy. Using the approach suggested here will enhance the work of the marriage counseling. Unfortunately, it is not uncommon for the more critical spouse to refuse to go to marriage counseling claiming that "it's all my spouse's fault" so he or she should go to therapy. In those situations, the approach I recommend is the next best option and can be quite effective. [See Dr. David Allen's book (1988), *A family systems approach to individual psychotherapy*.]

² ספר "מחנך לדורות" ח"ב עמ' 260 (בהערה): ... את הדרך לעקירת מידת הכעס, גילה רבינו [רבי א.א. דסלר] באחד ממאמריו, על פי יסודו של הרמב"ם. הרמב"ם בשמונה פרקים ובריש הלכות דעות, ... קבע: "הדרך הישרה היא מידה בינונית שבכל דעה ודעה ... והיא הדעה שהיא רחוקה משני הקצוות לחוק שווה, ... לא יכעס אלא על דבר גדול שראוי לכעוס עליו כדי שלא יעשה [השני] כיוצא בו פעם אחרת". אבל לאדם שמדותיו מקולקלות ביותר, מייעץ הרמב"ם שאל ילך מתחילה בדרך האמצעית, אלא בדרך קיצונית, כגון: "מי שהוא בעל חמה, לא ירגז כלל, וילך בדרך זו זמן מרובה עד שתעקר החמה מלבו!" ורק אחר כך יוכל להתנהג בשביל הזהב. מה שיש צורך לעקור כליל את המידות הגרועות ורק לאחר מכן להתנהג בדרך האמצעית – הבהיר רבינו – אינו רק משום שאם לא כן לא יגיע אף פעם לידי המידה הבינונית, אלא דמה שב'שביל הזהב' מותר לכעוס רק "על דבר גדול כדי שלא יעשה בו פעם אחרת" אינו מעין אותו הכעס של בעל-החמה, ולא כפשרה בין שתי הקצוות, אלא הוא מסוג כעס אחר לגמרי, ולא בא מתוך רתיחת היצרים וליבוי המידות. ואם כן, אם הכעסן – בדרך רפואת מדותיו – יכעס רק על דברים מסוימים, אז גם כעס זה בפסול יסודו, כי הוא מאותו הכעס של הבעל-חמה, ולא זו כוונת הדרך-האמצעית, ולכן אומר הרמב"ם שעליו לעקור כליל את מידת הכעס, ואחר שמידה זו אינה שוכנת בקרבו כמידה רעה, יוכל לכעוס על דברים שמותר לו לכעוס, כי כעס שכזה אינו כמידה גרועה אלא ממקור טהור בא (הנאמן, תשי"ד).

CAUTION: “EXTREME GIVING” IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

challenged. He will react to both with passive acquiescence, hostile outburst, or passive aggressiveness.

An example of giving credence to unreasonable demands

Dovid told his wife when he left the house that he'll be home at 6 pm. He came home at 6:10. His wife starts berating him for being unreliable, untruthful etc. He tries to excuse himself: he got stuck behind a school bus etc. She rejects his excuses and continues berating him. By giving excuses he gives credence to the criticism. Rather, he should make clear that he doesn't need to explain why he's 10 minutes late.¹

An example of an assertive response

Chaim struggled with *parnasa* for many years. Recently he finally landed a job that pays well, and the financial pressure receded. His wife, Miriam, always spent more than he earned racking up credit card debt. He felt too intimidated to do more than meekly plead with her to restrain her spending. Now that he was earning more her spending became even more extreme. She would mention that her friend Dina's husband bought her an expensive piece of jewelry for *yom tov* and how would it make her look if she didn't get something similar. I asked Chaim what Dina did. It turns out she runs a very successful business. Miriam, in contrast, always made it clear that she has no interest in working so she is a housewife with full-time help. It didn't dawn on Chaim that his wife's comparing herself to her friend was unreasonable since Dina's family enjoyed a dual income. Even when he did realize this point, he felt that it would be very wrong (and his wife would be very upset) if he mentioned it.

There is a *gemarah* where we can see how to respond to an unreasonable request. The *gemorah* (Kesuvos 62b) relates that during the time that Rav Akiva and his wife Rochel were living in dire poverty he promised her that one day when he gets rich, he'll buy her an expensive piece of jewelry. Rav Akiva did eventually become rich and bought her this piece (ירושלים של (זקב). The Yerushalmi (א, שבה נ, א) relates that when Rav Gamliel's wife saw this piece she insisted that her husband get one for her also. He told her that when she will exhibit the same *mesiras nefesh* for Torah as Rav Akiva's wife he will get one for her too. Perhaps Chaim could also tell his wife in a very calm manner that if she would also bring substantial income to the family budget, he would be able to afford expensive jewelry for her.

Advantages of responding assertively

Responding assertively to unfair accusations and demands has many advantages. Being the target of chronic attack undermines the person's self-esteem. This is especially true if he

¹ In this case there was no specific need for the husband to be home exactly 6 pm (i.e. his wife wasn't waiting for him to come home in order to take the baby to the doctor or the like). This also happened before the days of cell phones so he couldn't call from the car that he'll be late.

CAUTION: "EXTREME GIVING" IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

grew up with too much criticism, so that he is likely to assume that he deserves the onslaught – no matter how unreasonable it is. His wife's unhappiness in and of itself makes him guilty just like he felt it was his responsibility to keep his parents happy. Responding assertively to unfair accusations heals feelings of guilt/low self esteem.

An added benefit of assertiveness is that it dramatically reduces the frequency and intensity of the critical assaults (The rate of reduction depends on the original level of unreasonableness and on how long the vicious cycle of attack and emotional withdrawal/angry outbursts has been allowed to fester). This will allow the husband to focus on improving the relationship and reverse the vicious cycle. He will also be able to be more agreeable to his wife's occasional less-than-reasonable requests.

Chinuch for *vatranus* (concessions)

The need to be rational about concessions rather than to indiscriminately always give in is emphasized by the Chazon Ish when he discusses resolving disagreements between couples. The goal is not to discover who is "right," he explains, rather it is to have an open discussion in order to ascertain for whom it is easier to concede. That is the one who is obligated to be *mevater*. When using this perspective, the person being *mevater* understands why, in this situation, it makes sense that he should concede.¹

Based on this, Rav Yitzchok Lorentz cautions parents and *mechanchim* not to permit one of their children or students to always be the one who is *mevater*. He decries the frequent phenomenon of a child who, personality-wise, is more prone to be *mevater*. His parents and *mechanchim* are overjoyed with this as it avoids many conflicts between their children/students. They "crown" the child as a "prince of *vitur*." The child feels pressure to live up to his sterling reputation and to always "volunteer" to be *mevater*. He will even try to convince himself that he is doing this willingly. But, in fact, he becomes increasingly resentful of being taken advantage of. This usually results in significant emotional damage.²

Better an argument than a cold peace

The supreme value of *sholom* in general and *sholom bayis* in particular is so ingrained in our community that people mistakenly believe in "peace at any price." History has shown that

¹ For example, if the couple is buying a couch and they disagree on the color, they need to speak openly about their preference. So, if the husband prefers brown but would be ok with blue and his wife loves blue and hates brown, then it makes sense that they should get a blue couch.

² רבי יצחק לוריניץ מביא מהחזון איש "שהפתרון לויכוחים ... בין בני זוג אינו ע"י ההכרעה מי צודק... השאלה היא על מי מוטלת חובת הויתור... יש לדון בכל מקרה לגופו למי... קל יותר לותר". דברי מרן החזון איש [ממש"ך הרב לוריניץ] טומנים בתוכם הערה חשובה להורים ומחנכים. טעות נפוצה נתאזרה במחזורינו ל"הכתיר" ילד או תלמיד מסוים כוותרן קבוע... אחרי שמבחין ההורה בתכונות האציליות של אחד מילדיו הרי הפתרון סלול לפניו, בכל... ריב "ללא מוצא", יש את המוותר הניצחי, מלך האצילות... הנזק המצטבר הוא דו כיווני. שומעים אנו פעמים רבות על מצוקות ה"ותרונים האציליים" הללו בגדלותם... עפ"י רוב פגועים הם עמוקות מחמת תחושת ה"ניצול" שחוו בילדותם. איזה ילד או אפילו בוגר יכול לעמוד מול הפיתוי להיות מוכתר בתואר הנכבד של נסיך הויתורים... ("עוצמת הויתור", ח"ב, יתד נאמן, מוסף שבת קודש, כא' אדר ב', תשס"ח, עמ' 8).

CAUTION: “EXTREME GIVING” IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

appeasement at any price in diplomacy to be a fatal error.¹ Relentless appeasement has proven to be equally ineffective in marriage.

Rav Wolbe points out that a couple who haven't discovered differences aren't deemed to have *sholom bayis*. Rather it indicates that they haven't yet achieved the emotional intimacy essential for a good marriage. True *sholom bayis* is when couples successfully learn to bridge and resolve the inevitable differences.²

A *talmid* of Rav Wolbe describes how a husband who is upset at his wife avoids saying anything when they are getting along well. Why ruin the pleasant mood? Instead he “waits” until he's in a tense and grouchy mood and then all his resentment comes pouring out in a manner totally not conducive to a peaceful resolution.³

A University of Washington study of newlywed couples showed that couples who argued relatively little were happier than combative ones. When the same couples were checked three years later, however, those with an early history of bickering were more likely to have found stability in their marriages, whereas couples who prided themselves on their equanimity were in troubled relationships or already divorced.⁴

Peace at the price of the children

One can argue that a spouse has the right to try to keep the peace at any price - even at the cost of being subjected to relentless, unreasonable criticism. While I have tried to show in this article that this is a short-sighted approach that will inevitably fail, nonetheless a spouse can decide that this is what he or she wants to do. However, “peace at any price” becomes particularly troublesome when it's the children who are paying the price. It is clear that when children witness this type of behavior between their parents it causes the children significant emotional damage with long lasting negative consequences.⁵ What's more, the abusive spouse almost always also targets the children which amplifies the emotional carnage.

Some parents justify passively allowing this situation by quoting authoritative sources that emphasize the importance of *sholom bayis* for children's healthy development. However, it seems clear that such an argument would only make sense regarding dealing with relatively minor differences between spouses, not to permitting a spouse to verbally abuse a child.

¹ “Peace at any price” is often linked with former British Prime Minister Neville Chamberlain attempting to appease Nazi Germany before WWII by giving them Czechoslovakia. The failure of Chamberlain's attempt for peace, combined with the ensuing calamity, turned “peace at any price” into an attack on appeasement.

² **עלי שור** (ח"א, עמ' רנח'): שלום בית לא נקרא שלא נתגלו ניגודים, כי זה היה מראה רק שטרם הגיעו בני הזוג לקירבת הדעת והחיים הדרושה, אלא שנתגלו הניגודים, והצליחו לגשר עליהם.

³ בספר **לדעת בארץ דרכך** (ר' יהודה גרינולד, ירושלים תשנ"ו, עמ' 252): דוקא בימי אהבה ורגיעה, המהווים הזדמנות פז לומר דברים ענייניים בנחת ובאהבה, אני שותק כדג, פוחד לומר דברי ביקורת, שלא לקלקל את היחסים הטובים, ו"מחכה"... לימים בהם אני עצבני וכועס, אז... אני שופך את כל המטען... (ושם בעמ' 383) "עדיפה מריבה הגונה ואמיתית, אשר תביא לקירוב, מאשר יחסים קפואים הנראים כשלום בית".

⁴ <https://www.nytimes.com/1989/02/21/science/want-a-happy-marriage-learn-to-fight-a-good-fight.html>

⁵ See my article: “The impact of marital disharmony on children” for documentation.

CAUTION: "EXTREME GIVING" IS HAZARDOUS TO RELATIONSHIPS

Certainly, if someone's husband wanted to send their child to public school, they wouldn't claim that the supreme value of *sholom bayis* obligates them to passively accept this! Is causing severe emotional damage to a child any different?!

Conclusion

Rav Shach constantly extolled the virtue of *vitur*. But, he cautioned, it shouldn't feel like a sacrifice. Rather, it should be his honor and pleasure to be *mevater*. Ideally, in a marriage, both the husband and wife would feel this way.¹ This certainly would be a garden of peace! This article is focused on the less than ideal, and more common, situation where the person feels resentful being *mevater* or if only one of the couple has this ideal attitude toward *vitur*. Experience has shown that when a person is more assertive in not allowing himself to be constantly put down and criticized then that itself will allow him to be *mevater* without feeling resentment.²

[Posted November 19, 2018, Updated June 2020]

¹ בספר "אורחות הישיבה" (הרב אשר ברגמן - תשס"ח, עובדות וכו' ממרן הגרא"מ שך, עמ' שעד): רבינו החשיב עד מאד את הויתור, כאשר הינו מבהיר כי מעלה זו הינה המפתח לכל המידות הטובות כולן. אולם הוא לא סבר כי הויתור הינו מחיר אותו יש לשלם בכדי לזכות למידות טובות, להיפך! הוא אחז כי הויתור בגדר **תענוג וזכות עצומה** עד מאד!!! ... חבל ששניהם אינם יודעים ואינם מכירים במתיקות של הויתור!!! והויתור – אינו כולל רק את ההסכמה לרצונו של הזולת בעת ויכוח או מחלוקת, הויתור – כולל למעשה את הקרבת הרצונות האישיים והמטרות העצמיות – לשם טובתו של הזולת, לשם שמירה על כבודו...
[וראה גם בספר **בנין הבית** (עמ' 44-45): ... מדוע אתה מתחתן? התשובה היא, כדי להיות 'אדם'. אני מודע לכך שאני רק חצי דבר, והדרך היחידה להיות דבר שלם היא להתחבר חיבור מושלם אל אשת בריתי. לכן אני ניגש בשמחה ובאהבה לסוגיא זו של שלום בית כדי להכיר את הצד השני של המטבע. להגיע להכרה מלאה שרק שנינו ביחד נקראים אדם. אשתי היא בעצם חלק ממני, עצם מעצמי ובשר מבשרי.]

² Rabbi Yisrael Kleinman, LCSW, recently published a very insightful book on the dangers of excessive *vitur* in a marriage. It has many practical suggestions for dealing with these situations ("You and Me equals We," Feldheim, 2019). I highly recommend the book.